

Detta verk är licensierat under Creative Commons Erkännande-Icke-kommersiell-Inga bearbetningar 2.5 Sverige licens. För att se en kopia av denna licens, besök <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.5/se/> eller skicka ett brev till Creative Commons, 171 Second Street, Suite 300, San Francisco, California, 94105, USA.
Material som publiceras i Merdeka & ÖsttimorInformation kan också publiceras i <http://www.globalarkivet.se>.

20 år sedan Liquisa-massakern

Nästan i tysthet har 20-årsdagen av en kyrkomassaker i Östtimor förflutit. I april 1999, fem månader före folkomröstningen om Östtimors självständighet skulle äga rum, dödades dussintals personer i en prästs bostad och på kyrkogården i den idylliska kuststaden Liquisa.

Antalet skulle ha kunnat bli mycket större, upp till 200 människor, återstoden av en samling på 2000, som besökte en morgongudstjänst den 5 april.

Då var Mark Bowling ABC:s Indonesienkorrespondent och reste ständigt mellan Östtimor och sin bas i Jakarta. Det här är hans hågkomster.

Bara några dagar tidigare hade jag intervjuat ledaren för en av Östtimors fruktade miliser - Besi Merah Putih (Det röda och vita järnet). Han hade lovat att ”eld och blod” snart skulle släppas loss på alla som motsatte sig det indonesiska styret i Östtimor. Hans förutsägelse om

terror skulle slå in.

Jag stod i nyhetsagenturens APTN kontor i Jakarta och tittade på en video som just hade kommit via satellit från Östtimor. Jag stod bestört över det jag såg - en pojke låg på sidan på ett vitkaklat golv med ryggen mot kameran med ett djupt, långt gapande skärsår längs sidan - spåret av en machete. Det var en blodpöl och han flämtade efter luft, knappt vid liv.

Åtskilliga sårade och hysteriska människor låg hopkrupna.

Vad vi såg var efterskörden av en massaker och inom ett dygn var jag tillbaka i Liquisa med ABC:s kameraman David Anderson för att försöka få en bild av vad som hade hänt. Vi fann Liquisa dödstyst - ingen trafik, inga på marknaderna eller på gatorna.

Vi begav oss till kyrkan São João de Brito. Jag kan

inte beskriva det fasansfulla vi såg på gården trots försöken som gjorts för att tvätta den ren.

Prästen fader Rafael dos Santos närbelägna hus hade plundrats och i ett av rummen såg vi det vitkallade golvet från videon täckt med blod.

Vi fick veta att prästen tillsammans med andra hade flytt till Dili, men karmeliternunnan Maria Immanuella hade stannat för att försöka lugna känslorna. Trots det fann jag henne överväldigad av fasan av det som skett. ”Jag vet inte hur många som dödats”, sade hon. ”enligt fader Rafael dödades sju i hans hus. Läget här är spånt. Alla är rädda.”

Jag började leta efter vittnen. Ingen i staden var villig att låta sig intervjuas för TV, så jag gjorde anteckningar som jag sedan använde för en rapport till ABC radio. Här är anteckningarna jag gjorde:

”Omkring klockan 12 på dagen jagade en grupp på 500 beväpnade pro-indonesiska medlemmar av Besi Merah Putih invånare i Liquisa till kyrkan. Milismännen stod utanför och skrek hotelser. Indonesiska soldater var också närvarande.

De stod bakom milismännen utanför kyrkans tomt och när spänningen ökade sköt de varningsskott i luften - men anmärkningsvärt så gjorde de inga försök att stoppa vad som sedan hände.

En gammal man som hade varit inne i kyrkan sade till mig att människor runt omkring honom blev panikslagna när de hörde skott.

En del sprang ut på kyrkogården. Andra sprang till prästens hus. Det var då som milismännen gick till angrepp med macheter. Han sade att människor fick halssarna avskurna. Soldater sköt tårgas in i prästens hus för att driva ut dem som sökt skydd. Ett vittne sade att han såg blod droppa från taket.

Senare, när jag kom in i huset, fann jag snitt över hela taket, förmodligen hade milismän kastat sina macheter mot taket för att försöka träffa alla som försökt gömma sig på taket.

Östtimors andlige ledare, biskop Carlos Belo, sade att dödsoffren var 25, en siffra han fått av den lokale indonesiske militärbefälhavaren. Människor jag talade med i Liquisa sade att offren var många fler och 2003, när en utredning av allvarliga brott slutligen lade fram sin utredning i en domstol, sades antalet vara uppe i 200 - ”ingen vet med säkerhet ty kropparna forslades bort på en lastbil.”

”Rätten fick höra ett detaljerat vittnesmål om hur Besi Merah Putih-milisen höll en ceremoni före massakern i vilken varje deltagare påstås ha tvingats dricka en cocktail på alkohol, djurblod och droger för att förbereda sig för dödandet i kyrkan. Vittnesmål hävdade direkt inblandning i anfall av indonesiska soldater, som påstogs ha varit civilklädda för att se ut som milismän. Några av Östtimors mest framträdande pro-indonesiska milismän, bland andra Eurico Guterres och João Tavares, var de främst misstänkta och ledande under massakern.

Rätten hörde ett ögonvittne, Herminia Mendes, hur milisen tillsammans med polisen och militären anföll kyrkan.”

”De sköt i luften för att ge milisen signalen att gå in i kyrkan och sedan började de att skjuta människor”, sade hon i domstolen 2003. ”Med ansiktsmasker anföll milisen och militären med yxor, svärd, knivar, bomber och skjutvapen. Polisen sköt min äldre bror, Felix, och milisen skar upp mina kusiner Domingos och Emilio, och en åtta månader gammal baby.”

Herminia Mendes beskrev hur hon desperat försökte att tillsammans med andra fly till karmeliterklostret. ”Milisen, polis och militär hade förberett en lastbil för att köra folk till distriktsadministratörens hus”, sade hon. ”När vi kom fram fortsatte milisen sin aktion och fortsatte att slå och hugga civila. Efter omkring tre timmar gjorde Augustinho (en myndighetsperson) ett tillkännagivande till människorna, ”Gå hem och hissa den indonesiska flaggan. Och knyt den till era högerhänder för att visa att vi alla är människor beredda att dö för den här flaggan.”

När David och jag kom till Liquisa såg vi att de flesta husen i Liquisa flaggade med Indonesiens röda och vita flagga. Människorna var förlamade av ytterligare ett anfall och flaggade med dessa färger som skydd. När David och jag gick längs gatorna såg vi många underliga och störande inslag. I ett kvarter var luften fylld av rök från lövhögar i rännstenen - det gav platsen ett kusligt, mardrömslikt utseende. Ungdomar drog omkring på gatorna iakttagande oss. De såg trötta och tömda på all kraft ut, som zombis. Många bar trasiga röda och vita pannband eller hade rött och vitt kräppapper runt armar och kropp. Under alla andra förhållanden skulle man kunna ha tagit dem för fotbollfans på väg hem efter förlust i en stormatch. Men i Liquisa efter en massaker försökte de helt enkelt undvika att provocera fler anfall från en manisk och oförutsägbar fiende.

Det var fortfarande flera månader före Östtimors omröstning om självständighet och den pro-indonesiska milisen gjorde allt de kunde för att skrämmas.

Och var var Förenta Nationernas fredsbevarare i den här kaotiska situationen?

Det var inte förrän i maj 1999 - en månad efter Liquisa-massakern - som Östtimors tidigare kolonialmakt, Portugal, undertecknade ett avtal som lät östtimoreserna rösta om sin framtid. Den överenskomsten stöddes av FN och signalerade starten på FN:s deltagande i röstningsförfarandet.

Betydelsefullt var att FN tillät den indonesiska polisstyrkan att vara ansvarig för säkerheten fram till omröstningen i augusti. Det visade sig vara ett dåligt beslut. Liksom det förekom fler anfall och mer dödande inför augustiomröstningen, så utbröt våld när ett flertal av röstberättigade östtimoreser valde självständighet från Indonesien.

Omkring 1400 civila dödades och omkring 250000 människor - mer än en fjärdedel av befolkningen -

flydde till Västtimor, där många inhystes i flyktingläger. Undantagstillstånd infördes.

FN skickade sedan in en bemyndigad styrka (INTERFET—United Nations International Force in East Timor) - som huvudsakligen bestod av australiska soldater - för att återställa ordningen och låta påbörja återuppbyggnaden.

Jag återvände till Liquisa några år senare. En ung-

domskör sjöng i kyrkan São João de Brito. Deras röster var ljuvliga och vackra. Fred hade slutligen inträtt.

Tommy Pollák efter Mark Bowling, <http://catholicleader.com.au/author/bowlingm>.

Källa: <http://catholicleader.com.au/news/massacre-remembered-journalist-mark-bowling-reflects-on-a-shocking-event-in-east-timor-in-1999>